

Motion till riksdagen 2021/22:4757

av **Maria Malmer Stenergard m.fl. (M, KD)**

med anledning av prop. 2021/22:250 Åtgärder för en jämnare fördelning av boende för vissa skyddsbehövande

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att skyddssökande så långt det är möjligt inte rycks upp från sin invanda miljö, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av tillräckliga ersättningar till kommunerna och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att även bostadssituationen ska beaktas vid fördelningen av anvisningar mellan kommuner och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av tillräcklig framförhållning för kommunerna för att ordna med boende och tillkännager detta för regeringen.

Inledning

Även om det är svårt att förutse en händelse som Rysslands invasion av Ukraina är ordning och reda i mottagningssystemet grundläggande. Regeringen borde därför tidigare ha agerat utifrån de lärdomar som kunnat dras från den s.k. flyktingkrisen 2015. Det håller inte att som regeringen slå sig till ro och utgå från att den höga belastningen på Sveriges mottagningssystem runt 2015 var en engångsföreteelse. Inte heller är de ändringar i utlänningslagstiftningen som genomfördes 2021 tillräckliga för att säkerställa ett asylmottagande som står i proportion till Sveriges integrationsförmåga. Om Sverige hade haft på plats en stram asylpolitik hade vi haft bättre förutsättningar att hjälpa i den situation som nu uppkommit med anledning av kriget i Ukraina.

Behovet av lagstiftning

Moderaterna och Kristdemokraterna instämmer i att det finns ett behov av att åstadkomma en så jämn fördelning som möjligt mellan landets kommuner av boende avseende personer med uppehållstillstånd med tillfälligt skydd. Det är också angeläget att lagstöd kommer på plats, så att kommuner kan anordna boende längre än under den kortare tid som medges i dag.

Sveriges kommuner har uppvisat en stor välvilja att utifrån förmåga hjälpa till. Vi ställer oss därför något tveksamma till regeringens bedömning att det i nuläget inte är möjligt att genom frivilliga, mindre ingripande lösningar i förhållande till kommunerna säkerställa att fördelningen av boendeplatser blir jämn över landet, se s. 17. Med beaktande av svårigheterna att förutse hur många människor som kan komma att söka sig till Sverige samt behovet av ordning och reda i mottagandet menar dock Moderaterna och Kristdemokraterna att tydliga regler om fördelning av boendeplatser även för personer som beviljas tillfälligt skydd i nuläget är att föredra.

Med nuvarande regelverk har många kommuner uttryckt frustration över att personer med tillfälligt skydd ryckts upp från den kommun som de först kommit till, vilket också riskerar lidande för de enskilda. Det är av yttersta vikt att Migrationsverket vid övergången till den nya lagstiftningen så långt det är möjligt försöker tillse att skyddsökande inte rycks upp från sin invanda miljö för att flyttas till en annan kommun.

Ersättning till kommunerna

Inte minst i ljuset av det engagemang som Sveriges kommuner uppvisat när de ombetts anordna s.k. evakueringsplatser är det viktigt att regleringen ger förutsättningar för en fortsatt positiv hållning från kommunernas sida. Det förutsätter att kommuner uppfattar regelverket som förutsägbart och rättvist samtidigt som det kommunala självstyret inte inskränks mer än nödvändigt. Regeringens förslag innebär trots allt att ett statligt ansvar – i detta fall boendet för personer som beviljas tillfälligt skydd med stöd av massflyktsdirektivet – läggs över på kommunerna. Situationen är enligt regeringens bedömning heller inte av kortvarigt slag. Därtill ska kommunerna, utöver boenden, även säkerställa skolgång m.m. Sammantaget handlar det således om ett inte obetydligt ansvar som läggs på kommunerna, ett ansvar som kan komma att bli mycket stort om mottagandet blir enligt regeringens scenarier.

För att kommunerna ska kunna leva upp till det utökade ansvaret, och för att inskränkningen i det kommunala självstyret ska kunna motiveras, måste regeringen säkerställa att kommunerna fullt ut får ersättning för sina kostnader. Det är förvisso rimligt att den närmare ersättningen, liksom kostnader för mottagande av asylsökande, regleras i förordning. Det framgår dock av propositionen att denna ersättning ska ges med schablonbelopp som avser att täcka de genomsnittliga kostnader som kommunerna får för att ordna boenden. En sådan konstruktion innebär att de kommuner som har kostnader över genomsnittet inte fullt ut kommer att få täckning för dessa. Det är en ordning som inte kan accepteras när staten ålägger kommunerna ett utökat ansvar. Därför bör riksdagen ge regeringen till känna att kommunerna ska ersättas fullt ut för sina kostnader. Detta kan exempelvis ske genom den modell som förordats av SKR och som innebär att schablonbelopp utgår men att de kommuner som kan uppvisa faktiska kostnader som överskrider schablon får ersättning för dessa, krona för krona.

Anvisningar av personer som behöver tillfälligt skydd medför även andra kostnader än de som berörs i propositionen. Det handlar exempelvis om kostnader för förskola i de fall då det finns ett barnomsorgsbehov samt kostnader för sociala insatser. Även för dessa merkostnader måste kommunerna kompenseras fullt ut.

Bostadssituationen ska beaktas vid fördelningen mellan kommuner

Vid fördelningen ska enligt regeringens förslag hänsyn tas till kommunens arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek, sammantagna mottagande av nyanlända och ensamkommande barn samt omfattningen av asylsökande som vistas i kommunen. Enligt 23 a § 4 föreslås regeringen få meddela föreskrifter om vilka kriterier därutöver som får beaktas. Bostadssituationen är i dag en faktor som får beaktas enligt det regelverk som gäller enligt bosättningslagen, se 6 § förordningen (2016:39) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. I utkastet till förordning om anvisning av en kommun som ska ordna boende för vissa utlänningar anges också att kommunernas förutsättningar att tillhandahålla bostäder vid behov får beaktas. Moderaterna och Kristdemokraterna menar att bostadssituationen i kommunerna är en faktor som ska beaktas, eftersom den i stor utsträckning påverkar kommunernas möjlighet att tillhandahålla bostäder.

Reglering av den tid inom vilken kommunen ska anordna boende

Som många kommuner har framhållit i sina remissvar, är det av stor vikt att de får tillräcklig tid att anordna boende från det att anvisning har skett. I 10 § bosättningsförordningen ges kommunerna en tidsfrist om två månader för att ordna med boende. En utgångspunkt bör vara att samma tidsfrist ska gälla för anvisningar enligt nu aktuell lagstiftning. Emellertid föreslås i förordningen om anvisning av en kommun som ska ordna boende för vissa utlänningar att tidsfristen i detta fall ska vara endast en månad. Det är alltför kort tid för att kommunerna ska hinna ordna med boende.

Konsekvensanalys

I konsekvensanalysen anges att kommunerna kommer att få ökade kostnader och att de kommer att få ersättning för dessa kostnader av Migrationsverket. Detta överensstämmer dock inte med de skrivningar om schablonersättning motsvarande de genomsnittliga kostnaderna som framgår av kapitel 6.7 i propositionen. Den utformning med schablonersättning som beskrivs i propositionen innebär de facto ökade kostnader för den del av kommunerna som har kostnader som överstiger schablonersättningen, om inte den slutliga utformningen sker genom exempelvis den modell som förordats av SKR (se ovan). Detta bör framgå av konsekvensbeskrivningen.

Maria Malmer Stenergard (M)

Mattias Karlsson i Luleå (M)

Katarina Brännström (M)

Arin Karapet (M)

Ann-Sofie Alm (M)

Hans Eklind (KD)